Centralny Szpital Kliniczny MSWiA w Warszawie
02-507 Warszawa, ul. Wołoska 137
KLINIKA CHIRURGII OGÓLNEJ I NACZYNIOWEJ
tel. (22) 508-12-59, (22) 508-12-78 tel./fax (22) 508-12-51
REGON 006472651, NIP 521-29-25-596

V Warszawa, 2021-02-28

Ocena
dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego
oraz osiągnięcia naukowego
pt.:„Epidemiologia nadciśnienia tętniczego i towarzyszących czynników ryzyka sercowo-naczyniowego w Polsce na przestrzeni ostatniej dekady na podstawie Wieloośrodkowego Badania Stanu Zdrowia WOBASZ i WOBASZ II ".
dra n. med. Arkadiusza Niklasa
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie
nauki medyczna

Opinię sporządziłem na podstawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego (na podstawie art. 18a ust. 8 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku poz. 1789 ze zm.), w związku z art. 179 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku Przepisy wprowadzające ustawę- Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669) oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz. U. z 2018 roku poz. 1818)) oraz przesłanej dokumentacji z postępowania habilitacyjnego dra n. med. Arkadiusz Niklasa.

I. DANE O KANDYDACIE I PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ

Dr n. med. Arkadiusz Niklas uzyskał dyplom lekarza w 1997 roku po ukończeniu studiów na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. W 2006 roku na Wydziale Lekarskim II Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu obronił rozprawę doktorską zatytułowaną „Wpływ pory dawkowania inhibitora angiotensyny konwertazy o przedłużonym działaniu na całodobową zmienność rytmu serca i ciśnienia tętniczego u pacjentów z pierwotnym nadciśnieniem tętniczym", której promotorem był prof. dr hab. n. med. Andrzej Tykarski. W 2007 roku uzyskał specjalizację z chorób wewnętrznych, w 2010 z angiologii a w 2014 z hipertensjologii. .

Dr n. med. Arkadiusz Niklas odbył staż podyplomowy w Szpitalu Klinicznym Przemienienia Pańskiego w Poznaniu w latach 1997-1998. Następnie w latach 1998-2001 pracował w II Klinice Chorób Dzieci, Instytutu Pediatrii Akademii Medycznej w Poznaniu. Od 2001 roku jest zatrudniony w Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, początkowo na stanowisku asystenta a obecnie adiunkta w Klinice Hipertensjologii, Angiologii i Chorób Wewnętrznych.

II. DOROBEK NAUKOWY

Na dorobek naukowy dr n. med. Arkadiusza Niklasa składa się 57 artykułów opublikowanych w recenzowanych czasopismach polskich i zagranicznych o sumarycznym współczynniku oddziaływania (Impact Factor) wynoszącym 51,284 i punktacji KBN/MNiSW 1254. W tej liczbie znajduje się 10 prac oryginalnych

opublikowanych w czasopismach posiadających współczynnik oddziaływania, 16 prac oryginalnych opublikowanych w czasopismach nie posiadających współczynnika oddziaływania, 11 opisów przypadków oraz 17 prac poglądowych. Współczynnik oddziaływania dla prac oryginalnych wynosi 33,634. Kandydat jest pierwszym, drugim lub ostatnim autorem w 19 pracach oryginalnych. Według bazy Web of Science liczba cytować (bez autocytowań) wynosi 172, a Indeks Hirscha 6. Ponadto habilitant jest autorem 14 monografii i 5 rozdziałów w podręcznikach medycznych. Dr n. med. Arkadiusz Niklas jest także autorem i współautorem 58 doniesień wygłoszonych na zagranicznych i krajowych konferencjach naukowych.

III. OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Na przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe składa się cykl pięciu tematycznie powiązanych prac naukowych opublikowanych w latach 2016-2020 w recenzowanych czasopismach z Listy Filadelfijskiej, poświęconych epidemiologii nadciśnienia tętniczego i towarzyszących czynników ryzyka chorób układu krążenia w Polsce na przestrzeni ostatniej dekady. Osiągnięcie naukowe nosi tytuł: „Epidemiologia nadciśnienia tętniczego i towarzyszących czynników ryzyka sercowo-naczyniowego w Polsce na przestrzeni ostatniej dekady na podstawie Wieloośrodkowego Badania Stanu Zdrowia WOBASZ i WOBASZ II".

Na cykl powiązanych tematycznie artykułów składają się następujące prace oryginalne:

1. Wojciech Drygas, Arkadiusz Niklas, Aleksandra Piwońska, Walerian Piotrowski, Anna Flotyńska, Magdalena Kwaśniewska, Paweł Nadrowski, Aleksandra Puch-Walczak, Krystyna Szafraniec, Wojciech Bielecki, Krystyna Kozakiewicz, Andrzej Pająk, Andrzej Tykarski, Tomasz Zdrojewski. Multi-centre National Population Health Examination Survey (WOBASZ II study): assumptions, methods, and implementation. Kardiol Pol. 2016;74(7):681-90. Wskaźnik Impact Factor ISI: 1.341. Punktacja Min. Nauki: 15.000

2. Arkadiusz Niklas, Anna Flotyńska, Aleksandra Puch-Walczak, Maria Polakowska, Roman Topór-Mądry, Maciej Polak, Walerian Piotrowski, Magdalena Kwaśniewska, Paweł Nadrowski, Andrzej Pająk, Wojciech Bielecki, Krystyna Kozakiewicz, Wojciech Drygas, Tomasz Zdrojewski, Andrzej Tykarski; WOBASZ II investigators. Prevalence, awareness, treatment and control of hypertension in the adult Polish population - Multi-center National Population Health Examination Surveys – WOBASZ studies. Arch Med Sci. 2018 Aug;14(5):951-961. Wskaźnik Impact Factor ISI: 2.380, Punktacja Min. Nauki: 30.000

3. Arkadiusz Niklas, Anna Flotyńska, Tomasz Zdrojewski, Andrzej Pająk, Roman Topór-Mądry, Paweł Nadrowski, Maria Polakowska, Magdalena Kwaśniewska, Aleksandra Puch-Walczak, Wojciech Bielecki, Krystyna Kozakiewicz, Wojciech Drygas, Andrzej Tykarski. Trends in hypertension prevalence, awareness, treatment, and control among Polish adults 75 years and older during 2007-2014. Cardiol J. 2018;25(3):333-344. Wskaźnik Impact Factor ISI: 1.743. Punktacja Min. Nauki: 20.000

4. Arkadiusz Niklas, Justyna Marcinkowska, Magdalena Kozela, Andrzej Pająk Tomasz Zdrojewski, Wojciech Drygas, Aleksandra Piwońska, Magdalena

Kwaśniewska, Krystyna Kozakiewicz, Andrzej Tykarski. Blood pressure and cholesterol control in patients with hypertension and hypercholesterolemia: the results from the Polish multicenter national health survey WOBASZ II. Pol Arch Intern Med. 2019 Dec 23;129(12):864-873. Wskaźnik Impact Factor ISI: 2.882. Punktacja Min. Nauki: 100.000

5. Arkadiusz Niklas, Justyna Marcinkowska, Magdalena Kozela, Andrzej Pająk Tomasz Zdrojewski, Wojciech Drygas, Aleksandra Piwońska, Wojciech Bielecki, Krystyna Kozakiewicz, Andrzej Tykarski. Prevalence of cardio-metabolic risk factors and selected cardiovascular diseases in hypertensive and normotensive participants in the adult Polish population - the WOBASZ II study. Praca przyjęta do druku w dniu 5-06-2020 Medicine (Baltimore) 2020; Vol: No(e21149). DOI: 10.1097/MD.0000000000021149 (artykuł zaakceptowany przez czasopismo, nie przyporządkowany do voluminu i numeru). Wskaźnik Impact Factor ISI: 1.87. Punktacja Min. Nauki: 70.000

Całkowity Impact Factor (IF) cyklu publikacji wynosi 10,216, a punktacja Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) 235.

Celem badań przedstawionych w monotematycznym cyklu pięciu prac była analiza danych epidemiologicznych dotyczących częstości występowania nadciśnienia tętniczego w populacji polskiej. Przedstawione w cyklu prace omawiają wyniki największego polskiego badania epidemiologicznego – WieloOśrodkowego BAdania Stanu Zdrowia ludności, którego pierwsza edycja odbyła się w latach 2003-2005 (Badanie WOBASZ) a druga w latach 2013-2014 (Badanie WOBASZ II).

W pierwszej publikacji włączonej do cyklu przedstawiono założenia, cele, metodykę badania WOBASZ II. Głównymi celami badania WOBASZ II była ocena aktualnej sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób układu krążenia w Polsce oraz w poszczególnych województwach, monitorowanie rozpowszechniania i kontroli czynników ryzyka chorób układu krążenia w populacji, jak również monitorowanie zachowań zdrowotnych oraz chorobowości w odniesieniu do przewlekłych chorób o znaczeniu społecznym takich jak: nadciśnienie, choroba wieńcowa, cukrzyca, ocena zmian w okresie 10-letnim w zakresie rozpowszechnienia, kontroli czynników ryzyka chorób układu krążenia w Polsce i włączenie Polski do systemu monitorowania czynników ryzyka chorób układu krążenia w krajach Unii Europejskiej w ramach projektu EHES (Europejskiego Przekrojowego Badania Stanu Zdrowia). Wyniki Badania WOBASZ są niezwykle ważne dla monitorowania stanu zdrowia polskiego społeczeństwa, oceny skuteczności profilaktyki i leczenia chorób serca oraz naczyń, chorób metabolicznych, a także dla oceny działań z zakresu promocji zdrowia. Zaplanowany dobór próby losowej i jej wielkość pozwoliły na wiarygodną ocenę sytuacji epidemiologicznej w populacji polskiej w zakresie zagrożenia chorobami układu krążenia zarówno w każdym z 16 województw, jak i sytuacji ogólnopolskiej. Stosowanie standaryzowanych metod zaakceptowanych przez UE umożliwia porównywanie naszych wyników z wynikami uzyskanymi w innych krajach wspólnoty. Obserwacja prospektywna osób zbadanych w ramach badania WOBASZ i WOBASZ II może pozwolić w przyszłości na weryfikację algorytmu SCORE dla populacji polskiej.

Celem drugiej pracy była ocena częstości występowania, świadomości, metod leczenia nadciśnienia tętniczego i jego skuteczności w reprezentatywnej próbie populacji polskiej w wieku powyżej 19 lat włączonej do programu WOBASZ II z uwzględnieniem płci i wieku. Drugim celem była ocena zmian w częstości występowania

wyżej wymienionych parametrów w latach 2003- 2005 i 2013-2014 u osób dorosłych w wieku 20-74 lat . Do badania włączono 6163 osób objętych badaniem WOBASZ II przeprowadzonym w latach 2013–2014 (w wieku powyżej 19 lat). Dla porównania oceniono dane z badania WOBASZ przeprowadzonego w latach 2003–2005, w którym przebadano 14 755 osób w wieku 20–74 lata. Na podstawie wyników badania WOBASZ i WOBASZ II stwierdzono, że częstość występowania nadciśnienia tętniczego w Polsce jest wysoka i wzrosła o około 12% w ciągu 10 lat. Chociaż liczba leczonych i kontrola ciśnienia krwi w ciągu ostatniej dekady poprawiły się prawie dwukrotnie, to nadal są one niższe od średniej w krajach Europy Zachodniej, USA, czy Kanadzie. Należy zintensyfikować wysiłki na rzecz poprawy rozpoznawania i skutecznej terapii nadciśnienia tętniczego w Polsce zarówno w podstawowej opiece zdrowotnej jak i leczeniu specjalistycznym, zwłaszcza u młodych osób.

Celem trzeciej pracy była ocena zmian w rozpowszechnieniu, świadomości i sposobach leczenia nadciśnienia tętniczego i jego skuteczności między 2007 r. (badanie WOBASZ Senior) a 2013–2014 (WOBASZ II) w populacji polskiej w wieku powyżej 75 lat. Przeanalizowano dane dotyczące wysokości ciśnienia i wybranych czynników socjo-ekonomicznych oraz czynników ryzyka chorób układu krążenia u 467 osób (290 kobiet i 177 mężczyzn) z badania WOBASZ II. Porównano je z wynikami 1096 osób (538 kobiet i 554 mężczyzn) przebadanych w badaniu WOBASZ Senior. Uzyskane wyniki wskazują na to, że częstość występowania nadciśnienia tętniczego u polskich seniorów nieznacznie spadła w perspektywie ostatnich 7 lat, ale nadal pozostaje wysoka. Chociaż odsetek leczonych i kontrola leczenia uległy poprawie to nadal pozostają poniżej oczekiwań. U polskich seniorów należy zintensyfikować wysiłki na rzecz poprawy diagnostyki i skutecznego leczenia nadciśnienia tętniczego.

Celem czwartej pracy była ocena częstości występowania współistniejącego nadciśnienia i hipercholesterolemii wśród uczestników badania WOBASZ II, ocena rozpowszechnienia hipercholesterolemii w populacji z rozpoznanym nadciśnieniem tętniczym, ocena kontroli ciśnienia tętniczego i poziomu cholesterolu u chorych z nadciśnieniem i współistniejącą hipercholesterolemią oraz ocena czynników wpływających na kontrolę ciśnienia i hipercholesterolemii. Wyniki tego badania wykazały, że u jednej trzeciej dorosłych Polaków współistnieje nadciśnienie tętnicze i hipercholesterolemia. Tylko 5% badanej grupy miało skutecznie leczone zarówno nadciśnienie jak i hipercholesterolemię. Na kontrolę obu tych czynników ryzyka istotny wpływ miały współistniejące choroby układu krążenia, częstotliwość wizyt kontrolnych oraz poziom wykształcenia.

Celem ostatniej pracy z cyklu była ocena częstości występowania zespołu metabolicznego i jego poszczególnych składowych: cukrzycy, otyłości, podwyższonego stężenia trójglicerydów, obniżenia stężenia cholesterolu HDL a także wybranych chorób układu krążenia: migotania przedsionków, choroby naczyń obwodowych, choroby wieńcowej, zawału mięśnia sercowego, udaru mózgu u chorych z i bez rozpoznanego nadciśnienia tętniczego w populacji polskiej objętej badaniem WOBASZ II. Ocenie poddano także rozkład ryzyka chorób układu krążenia według skali SCORE dla populacji polskiej, częstość hospitalizacji z powodu niewydolności serca, zaostrzenia choroby wieńcowej oraz konieczności wykonania zabiegu rewaskularyzacji wieńcowej (angioplastyki lub kardiochirurgicznego pomostowania naczyń wieńcowych). Drugim celem była ocena ryzyka wystąpienia wyżej wymienionych chorób wpływających na śmiertelność z powodu chorób układu krążenia u chorych z nadciśnieniem tętniczym w porównaniu do osób normotensyjnych. Na podstawie wykonanych analiz stwierdzono, że nadciśnienie tętnicze współistnieje z innymi kardiologicznymi i metabolicznymi

czynnikami ryzyka chorób układu krążenia, które występują kilkakrotnie częściej u chorych z nadciśnieniem tętniczym niż u osób bez rozpoznanego nadciśnienia. Dlatego każdy chory z nadciśnieniem tętniczym wymaga stratyfikacji ryzyka i wdrożenia nie tylko leczenia nadciśnienia, ale także wdrożenia leczenia mającego na celu zmniejszenie ogólnego ryzyka wystąpienia chorób układu krążenia.

Założenia, cele, metodykę osiągnięcia naukowego oraz poszczególnych prac składających się na to osiągnięcie określono w sposób precyzyjny, logiczny i kompetentny. W ich formułowaniu autor wykazał szeroką wiedzę oraz znakomity warsztat badawczy. Uzyskane niezwykle interesujące wyniki badań i wyciągnięte na ich podstawie wnioski świadczą o naukowej dojrzałości i umiejętności syntetycznego rozumowania. W podsumowaniu recenzowanego osiągnięcia naukowego stwierdzam, wnosi ono istotny wkład do współczesnej wiedzy medycznej i spełnia ustawowe wymogi stawiane osiągnieciu naukowemu mającemu być podstawą uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

IV. ZAINTERESOWANIA BADAWCZE

Zainteresowania badawcze dr n. med. Arkadiusza Niklasa obejmują wiele dziedzin chorób wewnętrznych hipertensjologii, angiologii i onkologii. Zagadnienia kliniczne, którymi dotychczas zajmował się kandydat obejmują badania nad znaczeniem starzenia komórkowego w progresji komórek nowotworowych, badania markerów stanu zapalnego w nadciśnieniu tętniczym oraz częstości występowania nadciśnienia płucnego u chorych z twardziną układową i mieszaną chorobą tkanki łącznej, badania nad czynnikami genetycznymi w nadciśnieniu tętniczym, badania znaczenia rytmów okołodobowych w patofizjologii chorób układu krążenia i jaskry, chronoterapii i patofizjologii nadciśnienia tętniczego, badania nad sposobami zapobiegania chorobom układu krążenia oraz klasycznymi i nieklasycznymi czynniki ryzyka chorób układu krążenia. Dr n. med. Arkadiusz Niklas zajmował się również problematyką farmakoterapii nadciśnienia tętniczego oraz zagadnieniami związanymi z opieką kardiologiczną nad chorymi poddawanymi zabiegom kardiochirurgicznym. Kandydat brał udział opracowaniu polskich wytycznych dotyczących diagnostyki i leczenia nadciśnienia tętniczego. Uczestniczył w realizacji 9 projektów badawczych z zakresu kardiologii i hipertensjologii.

V. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I ORGANIZACJNA

Dr n. med. Arkadiusz Niklas realizuje zajęcia dydaktyczne z zakresu chorób wewnętrznych (ćwiczenia, wykłady, seminaria) dla studentów studiów stacjonarnych kierunku lekarskiego, kierunku lekarsko-dentystycznego, kierunku dietetyka oraz studentów anglojęzycznych. Prowadzi także zajęcia fakultatywne z hipertensjologii. W latach 2012-2019 kandydat był założycielem i opiekunem Studenckiego Koła Naukowego przy Klinice Hipertensjologii. Sprawował także opiekę nad studentami zagranicznymi odbywającymi praktykę w Klinice Hipertensjologii kształcącymi się w ramach programu Erasmus.

Kandydat pełni obowiązki promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich. W latach 2017-2019 był członkiem Wydziałowego Zespołu Doskonalenia i Zapewnienia Jakości Kształcenia a w latach 2013-2019 członkiem Rady Wydziału Lekarskiego II.

Dr n. med. Arkadiusz Niklas jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego, Europejskiego Towarzystwa Kardiologicznego, Polskiego Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego i Polskiego Towarzystwa Angiologicznego.

WNIOSEK KOŃCOWY

Dorobek naukowy dr n. med. Arkadiusza Niklasa wskazuje, że posiada on umiejętność prowadzenia badań naukowych i ich przedstawiania zarówno w formie publikacji jak i prezentacji zjazdowych. Zaplanowane i przeprowadzone przez niego badania naukowe, w tym prace wybrane do rozprawy habilitacyjnej, wnoszą istotny wkład w rozwój wiedzy w zakresie zapobiegania i leczenia nadciśnienia tętniczego oraz modyfikacji czynników ryzyka chorób układu krążenia. Badania te są oryginalnym i samodzielnym osiągnięciem habilitanta mającym duże znaczenie dla praktyki klinicznej. Przedstawiony cykl prac naukowych zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym spełnia wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym. Wyniki ocenianej rozprawy stanowią oryginalne osiągnięcie autora.

Dlatego uważam, że recenzowane osiągnięcie naukowe, dotychczasowy dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe i działalność dydaktyczna upoważniają dr n. med. Arkadiusza Niklasa do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

W związku z powyższym, z pełnym przekonaniem przedstawiam Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu wniosek o dopuszczenie dr n. med. Arkadiusza Niklasa do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

KIEROWNIK
KLINIKI CHIRURGII OGÓLNEJ I NACZYNIOWEJ
Centralnego Szpitala Klinicznego MSWiA
w Warszawie

prof. dr hab. n. med. Piotr Andziak